

V I Lenin

Brev om taktiken

Förord

Den 4 april 1917 höll jag i Petrograd ett tal om det i rubriken angivna ämnet – först på ett möte av bolsjeviker. De var ombud till allryska konferensen av arbetar- och soldatdeputerades sovjeter, ombud som måste avresa och därför inte kunde ge mig något uppskov. Efter mötet föreslog dess ordförande, kamrat Grigorij Zinovjev, på hela mötets vägnar att jag genast skulle upprepa mitt tal på ett gemensamt möte av bolsjevikiska och mensjevikiska ombud som önskade diskutera frågan om att förena Rysslands socialdemokratiska arbetarparti.

Hur svårt det än var för mig att omedelbart upprepa mitt tal, ansåg jag mig inte ha rätt att vägra, eftersom detta krävdes både av *mina meningsfränder* och av mensjevikerna, vilka på grund av sin avresa verkligen inte kunde ge mig något uppskov.

I detta tal läste jag upp mina teser, vilka publicerades i Pravda nr 26, den 7 april 1917.*

Både teserna och mitt tal framkallade meningsskiljaktigheter bland bolsjevikerna själva och i Pravdas redaktion. Efter en rad rådslag kom vi enhälligt till slutsatsen, att det var mest ändamålsenligt att *öppet* diskutera dessa meningsskiljaktigheter för att på så sätt leverera material till den allryska konferens som vårt parti (Rysslands socialdemokratiska arbetarparti, förenat under centralkommittén) skall hålla den 20 april 1917 i Petrograd.

I enlighet med detta beslut att inleda en diskussion publicerar jag nu nedanstående *brev*. Jag gör inte anspråk på att i dem ha *allsidigt* undersökt frågan, utan vill endast ange de huvudargument, som är särskilt väsentliga för de *praktiska* uppgifter, som arbetarklassens rörelse har att lösa.

Första brevet

Bedömning av det nuvarande läget

Marxismen kräver av oss den mest exakta, objektivt kontrollerbara analys av förhållandet mellan klasserna och av de konkreta säregenheterna i varje historisk situation. Vi bolsjeviker har alltid försökt att uppfylla detta krav, som är absolut ofrånkomligt för varje vetenskaplig motivering av politiken.

”Vår lära är ingen dogm, utan en vägledning till handling”, sade alltid Marx och Engels. De hånade med rätta inpluggandet och det enkla uppreparandet av ”formler”, vilka i bästa fall endast kan skissera upp de *allmänna* uppgifterna som med nödvändighet modifieras genom den *konkreta* ekonomiska och politiska situationen i varje särskilt *skede* av den historiska processen.

Vilka exakt fastställda, objektiva *fakta* måste det revolutionära proletariats parti nu ha som rättesnöre vid fastställandet av uppgifterna och formerna för sitt handlande?

Såväl i mitt första Brev från fjärran (Den första revolutionens första etapp), publicerat i Pravda nr 14 och 15, den 21 och 22 mars 1917, som i mina teser definierar jag ”det säregna i det nuvarande läget i Ryssland” som en period av *övergång* från revolutionens första etapp till dess andra. Och därför ansåg jag att huvudparollen, ”dagens uppgift”, i *detta* ögonblick

* Som bilaga till detta brev publicerar jag åter dessa teser tillsammans med de korta klarläggande anmärkningarna ur samma nr av *Pravda*. (Se ”Om proletariats uppgifter i den nuvarande revolutionen”. – *Red*)

var: ”Arbetare, ni har presterat under av proletär heroism, av folkets heroism i inbördeskriget mot tsarismen. Ni måste prestera under av organisation, organisation av proletariatet och hela folket, för att förbereda er seger i revolutionens andra etapp.” (Pravda nr 15)

Vari består då den första etappen?

Den består i statsmaktens övergång till bourgeoisin.

Före revolutionen i februari–mars 1917 låg statsmakten i Ryssland i händerna på en gammal klass, nämligen de feodala, adliga godsägarna med Nikolaus Romanov i spetsen.

Efter denna revolution ligger statsmakten i händerna på en *annan*, ny klass, nämligen *bourgeoisin*.

Att statsmakten övergår från en *klass* till en *annan* är det första, viktigaste, grundläggande tecknet på en revolution såväl i detta begrepps strängt vetenskapliga som i dess praktisk-politiska betydelse.

Såttillvida är den borgerliga eller den borgerligt demokratiska revolutionen i Ryssland *avslutad*.

Här hör vi ett högljutt gny från opponenter, som gärna kallar sig ”gamla bolsjeviker”: Har vi inte alltid sagt, att den borgerligt demokratiska revolutionen först avslutas med ”proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur”? Är då agrarrevolutionen, som också är en borgerligt demokratisk revolution, avslutad? Är det inte tvärtom ett faktum, att den ännu te har börjat?

Jag svarar: de bolsjevikiska parollerna och idéerna har i *allmänhet* helt bekräftats av historien, men *konkret* har det hela gestaltat sig *annorlunda* än någon (vem det än må vara) kunnat vänta –originellare, mer egenartat, brokigare.

Att ignorera detta faktum, att glömma det, vore att ta efter de ”gamla bolsjeviker”, som vid flera tillfällen spelat en bedrövlig roll i vårt partis historia genom att tanklöst upprepa en *inlärd* formel i stället för att undersöka den nya, levande verklighetens säregenhet.

”Proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur” har *redan* förverkligats* i den ryska revolutionen, ty denna ”formel” förutser endast *förhållandet mellan klasserna*, men inte den *konkreta politiska institution*, som *förverkligar* detta förhållande, detta samarbete. ”Arbets- och soldatdeputerades sovjet” – där har ni redan den av livet förverkligade ”proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur”.

Denna formel är redan föråldrad. Livet har fört den ur formlernas rike in i verklighetens rike, låtit den bli kött och blod, konkretiserat den och *därmed* modifierat den.

På dagordningen står redan en *annan*, en ny uppgift: avsplittra de proletära (de försvarsfientliga, internationalistiska, ”kommunistiska”, som är för övergång till kommunen) elementen inom denna diktatur från *småägarnas eller de småborgerligas* element (Tjcheidze, Tsereteli, Steklov, socialistrevolutionärerna och dylika revolutionära fosterlandsförsvarare, motståndare till frammarschen på vägen till kommunen, anhängare av ”stöd” åt bourgeoisin och den borgerliga regeringen).

Den som *nu* endast talar om ”proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur”, har livet gått förbi och han har på grund därav de facto *gått över* till småbourgeoisin mot den proletära klasskampen, han hör hemma i ett arkiv för ”bolsjevikiska” förrevolutionära rariteter (de ”gamla bolsjevikernas” arkiv skulle man kunna kalla det).

* I viss form och till en viss grad

Proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur har redan förverkligats, men på ett utomordentligt originellt sätt, med en rad ytterst viktiga modifikationer. Om dem skall jag tala särskilt i ett kommande brev. Nu gäller det att tillägna sig den obestriddliga sanningen, att en marxist måste räkna med det levande livet, med *verklighetens* exakta fakta, och inte fortsätta att klamra sig fast vid gårdagens teori, vilken liksom varje teori i bästa fall endast anger det grundläggande, det allmänna, endast *tillnärmelsevis* omsluter det komplicerade i livet.

”Grå är all teori, min vän, men grönt är livets gyllene träd.”

Den som på det *gamla sättet* ställer frågan huruvida den borgerliga revolutionen är ”avslutad” offerar den levande marxismen för den döda bokstaven.

Enligt det gamla sättet är det så, att proletariatets och böndernas herravälde, deras diktatur kan och måste följa *efter* bourgeoisins herravälde.

Men i det verkliga livet har *redan* någonting *annat* inträffat: det har uppstått en utomordentligt originell, ny, enastående *sammanflätning av det ena och det andra*. Bredvid varandra, tillsammans och samtidigt existerar både bourgeoisins herravälde (regeringen Lvov och Gutjkov) och proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur, som *frivilligt* avträder makten åt bourgeoisin, frivilligt förvandlar sig till dess bihang.

Ty man får inte glömma, att i Petrograd ligger makten faktiskt i händerna på arbetarna och soldaterna; den nya regering en utövar *inte* och kan inte utöva våld mot dem, ty det finns *inte* polis, en från folket skild armé eller en *över* folket stående allsmäktig ämbetsmannakår. Det är ett faktum. Det är just ett sådant faktum, som är karakteristiskt för en stat av Pariskommunens typ. Detta faktum låter inte inpassa sig i de gamla schemana. Man måste förstå att anpassa scheman till livet och inte upprepa orden om ”proletariatets och böndernas diktatur” i *allmänhet*, vilka blivit meningslösa.

Låt oss för att bättre belysa frågan betrakta den från en annan sida.

En marxist får inte lämna den fasta mark, som en analys av klassförhållandena utgör. Bourgeoisin sitter vid makten. Men är inte bondemassan *också* en bourgeoisin, bara ett annat skikt, av ett annat slag, av en annan karaktär? Varav följer det, att *detta* skikt *inte kan* komma till makten genom att ”slutföra” den borgerligt demokratiska revolutionen? Varför är detta omöjligt?

Så resonerar ofta gamla bolsjeviker.

Jag svarar: det är helt möjligt. Men en marxist får när han analyserar läget *inte* utgå från det möjliga, utan måste utgå från det verkliga.

Verkligheten åter visar oss det *faktum*, att fritt valda soldat- och bondedeputerade fritt tillhör den andra regeringen, biregeringen, att de fritt kompletterar, utvecklar och utbygger den. Och lika fritt *överlåter* de makten åt bourgeoisin – en företeelse, som inte i minsta mån ”rubbar” marxismens teori, ty vi har alltid vetat och upprepade gånger påvisat, att bourgeoisin inte håller sig kvar endast med våld, utan också med hjälp av massornas bristande medvetenhet, deras inrotade vanor, nedtryckta ställning och bristande organisation.

Inför denna dagens verklighet är det rent löjligt att vända ryggen åt fakta och tala om ”möjligheterna”.

Det är möjligt, att bönderna lägger beslag på all jord och på hela makten. Jag förbiser inte alls denna möjlighet, jag inskränker inte min synkrets bara till den dag som idag är, utan jag formulerar tvärtom agrarprogrammet direkt och exakt med hänsynstagande till den nya

företeelsen: den allt djupare klyftan mellan lantarbetarna och fattigbönderna å ena sidan och de besittande bönderna å den andra.

Men också något annat är möjligt: det är möjligt, att bönderna kommer att lyssnat till råden från socialistrevolutionärernas småborgerliga parti, som underkastat sig bourgeoisins inflytande och gått över till fosterlandsförsvaret, som råder till att man skall avvakta konstituerande församlingen, ehuru tidpunkten för dess inkallande ännu inte ens blivit fastställd!*

Det är möjligt att bönderna kommer att *upprätthålla* och förlänga sin uppgörelse med bourgeoisin, som de inte bara formellt utan också de facto ingått genom förmedling av arbetar- och soldatdeputerades sovjet.

Det finns olika möjligheter. Det vore det största fel att glömma bort agrarrörelsen och agrarprogrammet. Men det vore ett lika stort fel att glömma bort *verkligheten*, som visar oss det *faktum*, att en *överenskommelse* eller – för att använda ett exaktare, mindre juridiskt, mera ekonomiskt och klassmässigt uttryck – det faktum, att ett *klassarbete* existerar mellan bourgeoisin och bönderna.

När detta faktum upphör att vara ett faktum, när bönderna lösgör sig från bourgeoisin, bemäktigar sig jorden i kamp mot bourgeoisin, erövrar makten från bourgeoisin – då börjar en ny etapp av den borgerligt demokratiska revolutionen, och om den skall vi tala särskilt.

En marxist, som med hänsyn till att en sådan framtida etapp är möjlig glömmer de plikter, som åligger honom idag, då bönderna har en *överenskommelse* med bourgeoisin, skulle förvandlas till en småborgare. Ty han skulle i själva verket för proletariatet predika *tilltro* till småbourgeoisin ("denna småbourgeoisin, dessa bönder måste redan inom den borgerligt demokratiska revolutionens ram lösgöra sig från bourgeoisin"). Han skulle med hänsyn till "möjligheten" av en behaglig och trevlig framtid, då bönderna *inte* skulle vara en svans till bourgeoisin, då socialistrevolutionärerna, personer som Tjcheidze, Tsereteli och Steklov *inte* skulle vara ett bihang till den borgerliga regeringen – med hänsyn till "möjligheten" av denna behagliga framtid skulle han glömma den *obehagliga nutiden*, då bönderna fortfarande är bourgeoisins svans, då socialistrevolutionärerna och socialdemokraterna ännu inte avstått från rollen att vara ett bihang till den borgerliga regeringen, att vara "hans majestäts" Lvovs opposition.

Denna hypotetiska person skulle vara lik en sliskig Louis Blanc, en äcklig kautskyan, men ingen revolutionär marxist.

Men riskerar vi inte att hemfalla åt subjektivism, åt en önskan att från den oavslutade – och från bonderörelsen ännu inte frigjorda – revolutionen av borgerligt demokratisk karaktär "hoppa över" till en socialistisk revolution?

Om jag hade sagt "Ingen tsar, men en *arbetarregering*", så hade jag löpt denna risk. Men jag sade *inte* det, utan någonting annat. Jag sade, att det *inte* kan finnas någon annan regering i Ryssland (utom en borgerlig) *än* arbetar-, lantarbetar-, soldat- och bondedeputerades sovjet. Jag sade, att makten i Ryssland nu *endast* kan övergå från Gutjkov och Lvov till dessa sovjet. Men i dem överväger *just* bönderna, överväger soldaterna, överväger småbourgeoisin – för att använda en vetenskaplig, marxistisk term i stället för den vanliga, kälkborgerliga yrkesbeteckningen och därmed betona klasskaraktären.

* För att förebygga feltolkningar av mina ord skall jag genast på förhand fastställa: jag är ovillkorligen för att lantarbetar- och bondesovjeterna *genast* lägger beslag på *all* jord, att de härvid själva upprätthåller den strängaste ordning och disciplin, att de inte tillåter den ringaste skadegörelse på maskiner, byggnader och boskap, under inga omständigheter desorganiserar jordbruket och spannmålsproduktionen, utan *ökar* denna, ty soldaterna behöver få *dubbelt* så mycket bröd, och inte heller folket får tillåtas svälta.

I mina teser garanterade jag mig absolut mot varje språng över den ännu inte övervunna bonde- eller överhuvudtaget småborgerliga rörelsen, mot varje *lek* med ”maktövertagande” från en arbetarregerings sida, mot varje blanquistiskt äventyr, ty jag hänvisade direkt till erfarenheterna från Pariskommunen. Och dessa erfarenheter visade som bekant och som Marx och Engels 1871 respektive 1891 ingående påvisade att blanquismen var fullständigt utesluten, att *majoritetens* direkta, omedelbara, ovillkorliga herravälde och massornas aktivitet var helt tryggade endast i den mån som majoriteten själv uppträdde *medvetet*.

I teserna begränsade jag med största bestämdhet saken till *kampen om inflytandet inom* arbetar-, lantarbetar-, bonde- och soldatdeputerades sovjeter. För att inte tillåta ens en skugga av tvivel i detta avseende underströk jag *två gånger* i teserna nödvändigheten av ett tålmodigt, ihärdigt, ”klargörande” arbete med ”särskild anpassning till *massornas praktiska* behov”.

Må okunniga personer eller renegater från marxismen i stil med hr Plechanov osv skrika om anarkism, blanquism osv. Den som vill tänka och lära måste förstå, att blanquismen betyder att en minoritet erövrar makten, medan det är *uppenbart*, att arbetar- osv deputerades sovjeter är folk-*majoritetens* direkta och omedelbara organisation. Ett arbete som är begränsat till kampen om inflytandet *inom* dessa sovjeter, kan inte, *kan* absolut *inte* föra ned i blanquismens träsk. Det kan inte heller föra ned i anarkismens träsk, ty anarkism innebär förnekande av *statens och statsmaktens nödvändighet* under epoken av *övergång* från bourgeoisins till proletariatets herravälde. Och jag *hävdar* med en klarhet, som utesluter varje möjlighet till missförstånd, att staten är nödvändig under denna epok, men – i överensstämmelse med Marx och erfarenheterna från Pariskommunen – inte den vanliga parlamentariskt borgerliga staten, utan en stat *utan* en stående här, *utan* en mot folket riktad polis, *utan* en över folket ställd ämbetsmannakår.

När hr Plechanov i sin Jedinstvo av alla krafter skriker om anarkism, är det endast ytterligare ett bevis på hans brytning med marxismen. På min utmaning i Pravda (nr 26) att återge vad Marx och Engels 1871, 1872 och 1875 lärde om staten, har hr Plechanov ingenting annat att göra – och kommer framdeles inte heller att kunna göra annat – än tiga beträffande frågans kärna och svara med tjut på samma sätt som den förbittrade bourgeoisin.

Marxismens teori om staten har den f d marxisten hr Plechanov *absolut* inte förstått. Fröet till denna bristande förståelse kan för övrigt iaktas också i hans tyska broschyr om anarkismen.

* *
*

Låt oss nu se hur kamrat J Kamenev i en kort artikel i nr 27 av Pravda formulerar sin ”oenighet” med mina teser och ovan framlagda åsikter. Det kommer att hjälpa oss att skapa större klarhet om dem.

”Vad kamrat Lenins allmänna schema beträffar”, skriver kamrat Kamenev, ”så förefaller det oss oantagligt, eftersom det utgår ifrån att den borgerligt demokratiska revolutionen är *avslutad* och räknar med att denna revolution omedelbart skall förvandlas till en socialistisk...”

Här finns två stora fel.

Det första. Frågan om den borgerligt demokratiska revolutionens ”avslutning” är oriktigt *ställd*. Denna fråga har ställts på ett abstrakt, enkelt, enfärgat – om man så kan uttrycka sig – sätt, som *inte* motsvarar den objektiva verkligheten. Den som ställer frågan *så*, den som *idag* frågar om ”den borgerligt demokratiska revolutionen är avslutad” och *ingenting mer* – han berövar sig möjligheten att förstå den utomordentligt komplicerade, minst ”tvåfärgade” verkligheten. Detta i teorin. Och i praktiken kapitulerar han hjälplöst för den *småborgerliga revolutionismen*

I själva verket visar oss verkligheten *både* att makten övergått till bourgeoisin ("avslutad" borgerligt demokratisk revolution av vanlig typ) och att det vid sidan av den egentliga regeringen existerar en biregering, som utgör "proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur". Denna senare "också-regering" har *själv* avstått makten åt bourgeoisin, *själv* fjätrat sig vid den borgerliga regeringen.

Täcks denna verklighet av kamrat Kamenevs gammalbolsjevikiska formel, som säger att "den borgerligt demokratiska revolutionen inte är avslutad"?

Nej, formeln är föråldrad. Den duger ingenting till. Den är död. Ansträngningar att väcka den till liv blir förgäves.

För det andra. En praktisk fråga. Det är inte bekant om en *särskild* "proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur", *lösjord* från den borgerliga regeringen, nu fortfarande är möjlig i Ryssland. Den marxistiska taktiken får inte baseras på någonting obekant.

Men om detta ännu kan inträffa, så finns det endast en väg till detta: omedelbart, beslutsamt, oåterkalleligt lösgörande av rörelsens proletära, kommunistiska element från de småborgerliga.

Varför?

Jo, därför att hela småbourgeoisin inte av en tillfällighet utan av nödvändighet svängt om till chauvinismen (= fosterlandsförsvaret), till "stöd" åt bourgeoisin, till beroende av den, till *fruktan* för att inte kunna klara sig utan den osv, osv.

Hur kan man "driva" småbourgeoisin till makten, om denna småbourgeoisin redan kan ta makten, men *inte vill göra det*?

Det kan endast ske genom att lösgöra det proletära, kommunistiska partiet, endast genom en proletär klasskamp, som är *fri* från dessa småborgares skygghet. Endast genom att sammansluta proletärerna, som är fria från småbourgeoisins inflytande i handling och inte bara i ord, kan man göra marken så "het" under fötterna på småbourgeoisin, att den under vissa betingelser blir *tvungen* att överta makten; det är inte ens uteslutet att Gutjkov och Miljukov – återigen under vissa omständigheter – kommer att vara för Tjcheidzes, Tseretelis, socialistrevolutionärernas, Steklovs allmakt, för deras envælde, ty alla dessa är ju i alla fall "*fosterlandsförsvare*"!

Den som nu genast, omedelbart och oåterkalleligt lösgör sovjeternas proletära element (dvs det proletära, kommunistiska partiet) från de småborgerliga elementen, han ger ett riktigt uttryck åt rörelsens intressen i båda de fall som är möjliga: *såväl* i det fall att Ryssland ännu kommer att genomgå en särskild, självständig "proletariatets och böndernas diktatur", vilken inte är underordnad bourgeoisin, *som* i det fall, att småbourgeoisin inte förmår lösrycka sig från bourgeoisin utan evigt (dvs ända fram till socialismen) kommer att vackla mellan den och oss.

Den som i sin verksamhet låter sig vägledas enbart av den enkla formel, som säger att "den borgerligt demokratiska revolutionen inte är avslutad", går därmed i ett slags borgen för att småbourgeoisin alldeles säkert är i stånd att vara oberoende av bourgeoisin. Han ger sig därmed i detta ögonblick hjälplöst på nåd och onåd åt småbourgeoisin.

Apropå. Det skadar för övrigt inte att påminna sig vad jag i broschyren Socialdemokratins två taktiska linjer ... (juli 1905) speciellt framhävde ifråga om "formeln" proletariatets och böndernas diktatur (s 435 i samlingsbandet Tolv år):

”Proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur har, liksom allt annat i världen, ett förflutet och en framtid. Dess förflutna är självhärskardömet, livegenskapen, monarkin och privilegierna ... Dess framtid är kampen mot privategendomen, lönarbetarens kamp mot företagaren, kampen för socialismen”.

Kamrat Kamenevs fel består i att han även 1917 endast ser det *förflutna* i proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur. Men *i verkligheten* har redan dess *framtid* börjat, ty lönarbetarens och småägarens intressen och politik har *i verkligheten* redan gått isär, och det i en så ytterst viktigt fråga som ”fosterlandsförsvaret”, inställningen till det imperialistiska kriget.

Här kommer jag till det andra felet i kamrat Kamenevs ovan anförda resonemang. Han förebrår mig att mitt schema ”räknar med” att ”denna revolutionen [den borgerligt demokratiska] omedelbart skall förvandlas till en socialistisk”.

Det är inte sant. Jag ”räknar” inte alls med att vår revolution ”omedelbart skall förvandlas” till en *socialistisk*, utan jag varnar direkt för detta, jag säger uttryckligen i tes nr 8: ”... Det är inte vår omedelbara uppgift att ‘införa’ socialism ..”

Är det inte klart, att en person, som räknar med att vår revolution omedelbart skall förvandlas till en socialistisk, inte skulle kunna vända sig emot den omedelbara uppgiften att införa socialism?

Inte nog härmed. *Inte* ens en ”kommunstat” (dvs en efter Pariskommunens förebild organiserad stat) *kan* ”omedelbart” införas i Ryssland, ty härför krävs att *majoriteten* av de deputerade i alla (eller i flertalet) sovjeter har klart insett hur totalt felaktig och skadlig socialistrevolutionärernas, Tjcheidzes, Tseretelis, Steklovs m fl:s taktik och politik är. Och jag förklarade fullkomligt tydligt, att jag på detta område endast ”räknar” med ett ”tålmodigt” (behöver man vara tålmodig för att få fram en förändring, som kan genomföras ”omedelbart”?) klagörande!

I sin ”otålighet” lät sig kamrat Kamenev en smula ryckas med och upprepade den borgerliga fördömen om Pariskommunen, att den ”omedelbart” ville införa socialism. Det stämmer inte. Kommunen dröjde tyvärr alltför länge med att införa socialism. Kommunens verkliga väsen ligger inte där borgaren vanligen söker det, utan i skapandet av en särskild typ av *stat*. Och en sådan stat har *redan* uppstått i Ryssland, det är just arbetar- och bondedeputerades sovjeter!

Kamrat Kamenev har inte tänkt över faktum, över de *existerande* sovjeternas betydelse, över att de till sin typ, till sin sociala och politiska karaktär är identiska med kommunstaten och i stället för att studera faktum började han tala om, vad jag ”räknar med” som en ”omedelbar” framtid. Detta resulterar tyvärr i en upprepning av många borgares metod: från frågan om vad arbetar- och soldatdeputerades sovjeter är för något, om de är av *högre* typ än den parlamentariska republiken, om de är *nyttigare* för folket, om de är *mera demokratiska*, om de *lämpar sig bättre* för kampen exempelvis mot brödbristen osv – från denna aktuella, reella fråga, som livet självt satt på dagordningen, leds uppmärksamheten bort till den tomma pseudovetenskapliga, i verkligheten innehållslösa, professorsaktigt döda frågan om att ”räkna med omedelbar förvandling”.

En tom och felaktigt ställd fråga. Jag ”räknar” *endast* och *uteslutande* med att arbetarna, soldaterna och bönderna bättre än ämbetsmännen, bättre än poliserna kommer att sköta de *i praktiken* så svåra frågorna om att öka spannmålsproduktionen, bättre fördela brödet, bättre försörja soldaterna osv, osv.

Jag är fast övertygad om att arbetar- och soldatdeputerades sovjeter snabbare och bättre kommer att framkalla *folkmassans* självverksamhet än den parlamentariska republiken (en

utförligare jämförelse mellan de båda statstyperna skall jag göra i ett annat brev). De kommer bättre, mera praktiskt och riktigare att avgöra, vilka *steg* som kan tas i riktning mot socialism och hur de skall tas. Kontroll över bankerna, alla bankers sammansmältning till en enda, det är *ännu ingen* socialism, men det är ett *steg till* socialism. Sådana steg tar i dag junkern och borgaren i Tyskland mot folket. Mycket bättre kommer arbetar- och soldatdeputerades sovjet i morgon att kunna ta dem till folkets fördel, om den har hela statsmakten i sina händer.

Och vad är det som *framtvingar* sådana steg?

Hungern. Ekonomins förfall. Det hotande sammanbrottet. Krigets fasor. De ohyggliga sår, som kriget vållar mänskligheten.

Kamrat Kamenev slutar sin korta artikel med förklaringen, att han ”hoppas att i en bred diskussion kunna hävda sin ståndpunkt som den enda möjliga för den revolutionära socialdemokratin, försåvitt den alltigenom vill och skall förbli de revolutionära proletärmassornas parti och inte skall förvandlas till en grupp kommunistiska propagandister”.

Det tycks mig att dessa ord röjer en djupt felaktig bedömning av läget. Kamrat Kamenev ställer ”massornas parti” mot ”en grupp propagandister”. Men ”massorna” har ju just nu låtit fånga sig av det ”revolutionära” fosterlandsförsvarets psykos. Är det inte i ett sådant ögonblick mera passande för internationalister att kunna stå emot ”mass”-psykosen än att ”vilja stanna” hos massorna, dvs underkasta sig den allmänna farsoten? Har vi inte i alla krigförande europeiska länder sett hur chauvinisterna rättfärdigat sig med att det var deras önskan att ”stanna hos massorna”? Är det inte vår plikt att kunna stå emot ”mass”-psykosen, även om vi för en viss tid skulle vara i minoritet? Är det inte just propagandisternas arbete, som i nuvarande ögonblick är knutpunkten då det gäller att *befria* den proletära linjen från fosterlandsförsvarets och småborgerlighetens ”mass”-psykos? Just det förhållandet att massorna, såväl de proletära som de icke-proletära, flutit samman utan hänsyn till klasskillnaderna inom massorna, var en av förutsättningarna för fosterlandsförsvarets farsot. Det är sannerligen föga på sin plats att i föraktlig ton tala om den *proletära* linjens ”propagandistgrupp”.

Skrivet mellan den 8 och 13 (21 och 26) april 1917

Publicerat som broschyr i Petrograd i april 1917 av förlaget Priboj

V 1 Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 31, s 131-144